Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛ ҮНЭН

АВГУСТ
24
четверг
1939 он
№ 195 (2895)
Сэн 10 мүнгэ

ВКП(б)-эйн Б.-М
Обкомой ба
БМАССР-эй Верховно
Соведэй Президиумай
ОРГАН.

Soveetske-germaanska torgoovo-krediitne xelseende

Ųşөө xedexen zilei saad tee Germaani bolbol SSSR-ei xudaldaanai oboroodto eltte huuri ezeleze baihan jym. 1931 ondo germaano-soveedske xudaldaanai xemzeenь 1100 millioon maarkanuud bolzo, ilangajaa jirte xemzeede xyrehen baigaa. Gebeş, hyylei zilnyydte, SSSR ba Germaani xojoroi xoorondoxi politiiçeske xarilsaanai ursadahan deerehee, soveedske-germaanska xudaldaan ton todo xemzeede xyrteree unaa. 1935 ondo SSSR-ei gadaadiin xudaldaanda negedexi huuri ezleze baihan, Germaani bolbol 1938 ondo AXŞ, Aangli, Beelbgi ba Gollaandiiin hyyleer, badaxi huurida garhan baina. SSSR ba Germaani xojoroi xoorondoxi xudaldaanai oboroodoi iime unalga ba soveed xanaligii Germaaniiin faktiiçeske aldalga bolbol Germaaniiin torgoovo-promiişlenne kryygyy ba germaanska praviiteльstvin apxaralai ceentr bolongyi ganьgyi.

Ųşөө yngeregşe zilhee exileed, SSSR ba Germaani xojoroi xoorondoxi xudaldaaji yrgedxeje jabadalda şiglyylegdehen, torgoovo-krediitne asuudalaar SSSR ba Germaani xojoroi xoorondo, baga zabhartaigaar, xelseenei xegdehen jabadal xaja deere xelegdeheniiji batalaa.

SSSR ba Germaani xojoroi xoorondiin xarilsaandaxi atmosfeerliin ton xursa baihan deereehee, xelsee xexe yjede xeden xerxeşeelnyydei garhan baibaşji, hyylei yjede, soveedske-germaanska kommeerçeske xarilsaanai halzarnuulxa xysel xadaa xojor praviiteльstvo baihanai aşaar, yxii arsaldaata asuudalnuud xeyliirovelegdehen ba xelseen xadaa amzaltatai dyyregen baina.

Beerlinde, aavgustiin 19-nei ydeş SSSR ba Germaani xojoroi xoorondo, SSSR-ei zyghөө torgpreediiji orologşo nyxer Babaarinai ba Germaaniiin zyghөө—germaanska praviiteльstviin naidalgata gospodiin Şnyyre geşgedei gar tabilganuudtaigaar, torgoovo-krediitne xelseen batalagdaba.

Ene xelseenei johoor, Germaani bolbol xelsee xehen momeenthee exileed xojor zilei torşo soo, germaanska tovaarnuudiji—gol tyleb stanooguud ba oboruudovaniinuudiji xudaldan abxiinь tulada, 200 millioon germaanska maarka xemzeetei krediidiji SSSR-te ygexe baina.

Nygөө talahaa, SSSR bolbol myn le ene bolzoroi torşo soo 180 millioon germaanska maarkanuudta eldeb janziin tovaarnuudiji Germaanida ygexe baina.

Myn ene xelseen bolbol, zarimnuudiji xelgede, ede zaxilnuudiji iitrmenyydei dyyrgexe taaramzatai bolzornuud ba xegdehen maşiinanuud, oboruudovaninuudai deede şanariiji tuilaxa jabadalda, Germaanidaxi SSSR-ei torgoovo predstaviiteльstvodo tuhalaxa germaanska praviiteльstviin ujalgiiji xaraalana. Өөrilngөө eelzeende, SSSR bolbol xelseegeer xaraalagdahan tooto soveedske tovaarnuudiji Germaanida ygelgiiji xangaxa ujalgiiji өөrtөө abba.

Eneenei urda tee SSSR-te Germaaniiin ygehen krediidyydhee, ene germaanska şine krediidenь jamar ilgaataib gexede, ene xadaa finaansova krediidei xaraakteertai baina, uşaranь, germaanska praviiteльstvo bolbol krediidiiji zuun proceent garantiirovalana, tovaarnuudanь tylөө iitrmenyydte gar deerexi myngөө tylexe argiiji SSSR-ei torgpreedstvodo olgono.

Germaanska şine krediidei ynenь zilei 5 proceent, ene xadaa urda teexi krediidyydei ynehөө nileed dooguur baina.

Esesle, germaanska şine krediidyyd xadaa eneenei urda teexi iime krediidyydhee byri udaan bolzoroor, todorxoilobol, 7 zileer ygtenxei. Ene krediidei tyleberiiji iime janzaar tylexe baina: krediidei 30 proceentiijinь 6,5 zil bolood, 40 proceentiijinь 7 zil bolood, ylegşiinь — 30 proceentiijinь 7,5 zil bolood.

Ene onoi aavgustiin 19-de batalagdahan, soveedske-germaanska torgoovo-krediidne xelseen bolbol gansal ene krediidei bişe, byxii soveedske-germaanska xudaldaanai ysloovinuudiji nileed haizaruulna. Krediidei ysloovinuud xysed normaalьna ba xojor taladaa aşagtai baina. Ysloovinuudai iigeze haizaraagyide, SSSR bolbol Germaanida jixeer zaxil xelge ba krediid abalgiiji xexegyi baigaa, jyyb gexede, mynөө SSSR xadaa urda ordonaixhaa ton ondoo baidalda baina.

Soveedske-germaanska torgoovo-krediidne xelseeji gyisedxen bejelyylge bolbol SSSR ba Germaani xojoroi xoorondo tovaaroboroodiiji serьjooznoor tyrgedxexe ba ede xojoroi xoorondoxi ekonomiiçeska xarilsaanai erjeltiin momeent bolxo johotoi.

Politiiçeske xarilsaanuudai xursa atmosfeere soo garhan, SSSR ba Germaani xojoroi xoorondoxi torgoovo-krediidne şine xelseen ene atmosfeeriiji zalsuulxa zorilgotoi. Ene xelseen bolbol SSSR ba Germaani xojoroi xoorondoxi gansal ekonomiiçeska bişe, myn politiiçeske xarilsaanuudai saagşada haizaraxa xeregte serьjoozno alxam bolzo şadaxa baina.

(„Praavdiin“, aavgustiin 21-nei tyryy bişeg).

BKP(b)-ein OBKOOMDO

Hajaxan, BKP(b)-ein OK-gei biyroo bolbol niutaguuddaxi azalşadai depytaaduudai Soveedyydei hungaltatai daşaramduulan, agitacioonno-maassova xydelmeriiji delgeryylxe tuxai togtool abhan baina.

Bolxoo baigaa hungaltada, aradzonoi dunda jabuulagdaxa maassova-politiiçeske xydelmeri ton şuxala udxatai, jyyb gexede, ene hungaltanuud xadaa, өөrilngөө dalaisaar, yngeregşe hungaltanuudhaa olodaxin sloozno baina geze temdeglene. Aimag byxende, niutaguudai azalşadai depytaaduudai Soveedyydte xeden zuugaad depytaaduudiji hungaxa bainabdi, iimehee, hungaltiin komiissada xeden miangaad tyryy xynyyd oruulagdaxa johotoi.

Aradzonoi dunda jabuulagdaxa maassova-politiiçeske xydelmeriin amzaltiijinь olon tooto agitaatornuud ba propagandiistnuud şiidxexe baina.

Partiina organizaaca byxenei zorilgo bolbol urda yngerehen hungaltanuuddaxi agitacioonno-maassova xydelmeriin byxii oopediiji zyhөөr xereglexe ba niutaguuddaxi azalşadai depytaaduudai Soveedyydte hungaxa tuxai Polozeeniiiji, azalşadta oilguulalga exilxe, agitacioonno xydelmeriiji bolşeviig yngerte yrgexe.

BKP(b)-ein zarim aikoomuud —Selengiin, Bauuntiin ba busad, tuxai jamar-negen zaabariiji xylieeze, agitacioonno-maassova xydelmeriiji şinedxen tabilgada, agitaatornuudai kaadrnuudiji ba agitkollektiivei xytelberilegşediiji şilen abalgada ba tereniiji şine agitaatornuudaar nemelgede (popolneenie), hungaltiin uçaastoguudiiji agitaatornuudta daalgaza ygelgede, niutaguuddaxi azalşadai depytaaduudai Soveedyydte hungaxa tuxai Polozeeniiji oilguulalgada ton aaliaar xandana geze BKP(b) ein OK-gei biyroo temdeglebe.

Olonxi aimaguudai ba partiina exin organizaacanuudai xytelberilegşed bolbol, egeel tyryyn, yngergegdehen beseedenyydei ba zanlaatinuudai toonuudaar honirxodog baina, tedener xadaa ede beseedenyydei udxiin ba şanarai tuxai ogto honirxodoggyi, agitaatornuudai xydelmeriiji kontroliirovalnagyi, agitaatornuudai ideine-politiiçeske xemzeegee deeşelyylgedenь tuhalamza ygenegyi. Ene dutuunuud xadaa sag darii likvidiirovelegdehen baixa johotoi geze BKP(b)-ein OK-gei biyroo zaana.

Aradzonoi dunda maassova-politiiçeske xydelmeriiji haizaruulalgada sag darii exilxiijnь, BKP(b)-ein OK-gei biyroo bolbol paartiin gorkoomiiji, raikoomuudiiji ba aikoomuudiiji ujalgalaa.

Ton şuxala bolhon uşarta,—şine agitkollektiivuudiiji organizovalxa. Agitkollektiivei xytelberilegşediiji, BKP(b)-ein AK ba RK-gei biyroo deere personaaльna bataixa.

Agitaatornuud byxenei ideine-politiiçeske xemzeegee deeşelyylelgiijinь xaralsaza baixiiji, paartiin aikoomuudai, raikoomuudai ba partiina exin organizaacanuudai sekretaarьnuudiiji ujalgalba. Partkabineedei dergede sagyrgelze xydelmerilxe baixa seminaariiji ba agitaatornuudta konsulьtaaciiji bii bolgoxo. BKP(b)-ein AK gei konsulьtaant xadaa xoliin agitkollektiivyydte oşodog baixa, agitaatornuudiji şuxala literatuuraar ba nagliaadna poooobiinuudaar regyliaarna xangaxa.

BKP(b)-ein istooriiin, SSSR-ei aradai istooriiin asuudal tuşaa, ulasxoorondiin baidal tuxai, gyren tuxai, Konstituuca tuşaa ba busad leekcenyydiiji, doklaaduudiji aradzonoi dunda, partaktiivai ba soveed intelligeenciin xysөөr xodo yngergexe.

Niutaguuddaxi azalşadai depytaaduudai Soveedyydte bolxoo baigaa hungaltatai daşaramduulan, eelzeete zorilgonuudai asuudalaar, gorodskoi ba raioonno partiina aktiivai suglaaji aavgustiin 25-haa sentiaabriin 1 xyrter yngergexiijnь BKP(b)-ein OK-gei biyroo duradxaa. Gorraipartaktiivuudai suglaa yngerxexiin tula BKP(b)-ein Obkoomoi çleengyyd komandirovaalagdaxa baina.

Ene le asuudalaar, byxii raioonuudta agitaatornuudai kystovoi suglaanuudiji sentiaabriin 1-hee 15 xyrter yngergexe. Tus suglaanuudta doklaadçiguud bolgon, BKP(b)-ein RK-AK-gei çleengyydiiji elьgeexe.

Noomer byxendөө agitacioonno-maassova xydelmeriin materiaaliiji tolilzo baixiiji byxii redaktoornuudiji ujalgalba. Agitaatornuudai xydelmeriin exim oopeduudiiji delgeryylxe.

SSSR-ei Verxoovno Soveedei III Seessiiin, RSFSR-ei Verxoovno Soveedei II-doxi Seessiin ba BMASSR-ei Verxoovno Soveedei II ba III Seessiiin togtoomzonuud tuxai otçootno doklaadtaigaar, myn tereşelen, niutaguuddaxi azalşadai depytaaduudai Soveedyydte hungaltatai tuxai Polozeeniiji oilguulxiin tuşaa doklaadtaigaar, RSFSR-ei ba BMASSR-ei Verxoovno Sovee dyydei byxii depytaaduudai өөhediingөө hungaltiin Ookruguudta xehen vestyploenyydiinь tolilxiiji ton şuxalada toolbo.

BKP(b)-ein OK-gei biyroo xadaa eelzeete biyroogoi zasedaani deere, hunguuliin tuxai literatuura, listoovoguud, plakaaduud, broşuuranuudiiji xeblen gargalgiin plaan tuşaa tabixiiji propagaandia ba agitaaciin tahagta duradxaa.

BKP(b)-ein OK-gei biyroo bolbol agitaaca ba propagaandiin tahagaar tabigdahan, niutaguudaxi azalşadai depytaaduudai Soveedyydte hungalta tuxai Polozeeniiji şudalxa zişeete plaaniiji batalba.

ZURAG DEERE: RSFSR-ei Aradai Komissaarnarai Soveedei tyryylegşe V. V. Vaaxruşev.

(TASS-iin fotoxrooniko)

Xaluunaar ugtaba

Hajaxan, Gaşain MTS-iin xydelmerilegşed, slyyzaşçiner bolbol xydөө azaxiin Byxesojuuzna viistavkede xabaadagşa, exim traktoriist— ordenonooosec nyx. Antoonov xadaa viistavkehee buşaza jirehenei daşaramduulan, miitingiji xebe. Ende nyx. Antoonov bolbol viistavke deere xarahan yzehenөө jixe honirxoltoigoor xeleze ygebe. Miitingde xabaadagşad bolbol Antoonoviiji xaluunaar ugtaxa, xyndelxe zuuraa, tyryy oopediiji byri yrgeneer xereglexe, şөө, hainaar xydelmerilxebdi gebe.

V.

Ujalganuudiiji abba

Xonxoloin MTS, aavgust. 2. (Telefoonoor abtaba). Xonxoloin MTS-iin xydelmerilegşed, slyzaşçiner bolbol viistavkiinxidiiji jixe xaluunaar ugtaba. Viistabkede xabaadagşadai jirehen ydeşenь miiting zarlagdaza, tende MTS iin direektor nyxer Soobolev bolbol viistavke tuxai doklaad xehen baina. Terenei hyyleer, xeden xydelmerilegşed ba slyyzaşçiner yge xelebe. Edener xadaa 1940 onoi viistavkede xabaadaxa xyndete erxiiji tuilalgiin tug doro, tariaa xuriaalgiiji zişeete hainaar yngergexebdi, traaktorna xydelmerinyydei plaaniiji ylyylen dyyrgexiin tylөө temesexebdi gehen ujalganuudiiji abba.

SSSR-ei Verxoovno Soveedei depytaad A. Varfolomeejev.

Uşөө hainaar xydelmerilxeb

(Selengiin aimagai, Kyibeşevei neremzete kolxoozoi haalişa nyxer Baatorova Dolgorzabtai beseede)

Kolxoozdoo 6 zilei torşo soo haalişaar xydelmerilze, azalai ynder pokazaateльnuudiji xaruulhanaim tylөө, manai kolxoozoi praavleeni staxaanovkiin aldar olgozo, xoni jamaan xojoroor ba arbaad daxin busad zyilnyydeer şagnaa hen. Yngeregşe zilde 21 yniee tyryylze, tedenei tylnyydiiji bultiijinь bytehen hainaar ondo oruulhan bainab. Malazaidaxi ede byxii xydelmerinyydiijim temdegleze, namda xydөө azaxiin Byxesojuuzna viistavkede xabaadalsaxa erxe olgohon baina.

Bi mynөө, xyntyreltenei geeni, bagşa Staaliin baatarai xydelmerideg ba azahudag—Socializmiin aguujixe oronoi stoliico—Moskvaa oşolondoo ba yzehendөө xizaarlaşagyi bajartab. Tende, 76 pyyd amidiin şignyyrtei buxiiji, 12623 kilograam hy ygedeg „Leente“ geze neretei ynieeji ba busadiiji omogorxon xaraab.

Tyryy oopedoor zebseglegdehen, bi xa laa targan tobir malnuudiiji oloşoruulxiin, jixe hy haaxiin tylөө byxii xysөө temesexeb.

Geraasimovska xydelmeriin rezylьtaad

Petropaavlovka. (Manai ...peckorrhoo). Želtyriin selьsoveedei, „Kraasna znaami“ kolxooz bolbol ene zilde geraasimovska zvenoo organizovaalza, bedeneigee hainaar xydelmerilgiiji tuilahan baina. 80 gektaar sabsalangai gazarta uhalalgiiji ba ydobreeniiji xehen baigaa.

Mynөө, tere uçaastog deereehenь, dunda zişeegeer gektaar byrihөө 23 ceentner ybehen xuriaagdaba. Busad uçaastoguudhaanь gektaar byrihөө, 15 ceentner ybehen xuriaagdaa.

Ceb. Žimbeejev.

Tovaarna feermenyydiiji organizovaalalga —şuxala xereg

„Kolxoozuudai obşçeestvenne malazaiiji xygzyylxe xemzeenyydei buulganuud tuxai“ paarti ba praviiteльstviin togtool xadaa Kabaanskiin aimagai kolxoozuudai dunda dutamag oilguulgdaza ba realizovaalagdaza baina. Aimagainь zarim kolxoozuudai tyryylegşener bolbol ene togtool tuxai jixeer şuujaa garaad le, eneeniiji yrgen maassada oilguulalgada, exim eer realizaacalgada şuxala, konkreetne xemzeenyydiiji abnagyi.

Gadna, Şeergenske, Olmuurska, Batuurinska ba Tarakaanovska selьsoveedyydei kolxoozuudai kolxoozniguudai dunda ene togtool oilguulagdaagyi baina. Ede selьsoveedyydei, kolxoozuudai tyryylegşener bolbol ene togtooliiji ... tuxailxa tuşaalgiin asuudalda nileed alduunuudiiji gargadag baihiijinь serьjooznoor temdeglexe xeregtei.

Tus şuxala togtooloi ujalgata miinimymiiji Kabaanskiin aimagai olonxi kolxoozuudai obşçeestvenne malazaai feermenyyd, tedeendexi malnuudai too tolgoi xariuusanagyi. Mynөө, aimagai 31 kolxoozuudta tovaarna feermenyydiiji şineer organizovaalxa xeregtei.

Uşar iimehee, kolxoozuudai tyryylegşener xadaa kolxoozyyd ba kolxoozniguudhaa zaluu malnuudiiji xudaldan abalgiin xydelmerinyydiiji jabuulza exilxe ba myn tereşelen, tedende tezeelei bata bexi baazaiiji baiguulxa—ton xariuusalgata ba xyndete ujalgatai.

Gen. Basaanov.

Xiliin saanahaa telegraammanuud

Gonkoongiin xiliiji japooncuud ebdene

Loondon, aavgustiin 20. „Deili telegraaf end moorning poost“ gazeedei medeeseehenei johoor, aavgustiin 19 de anglliiska koloniiin xiliiji ebdehen japoonsko gurban soldaadiiji Gonkoongiin territoori deere bariba. Japoonsko soldaaduud bolbol xitadai terjelegşediiji myrdeze jabaabdi geze medyylbe.

Gonkoongiin ba xitadai territooriin xoorondoxi xile xyrter japoonsko seregyyd azagdaahan baina.

(TASS).

Çeexi ba Moraavidaxi sportiivno-buudalgiin organizaacanuudiiji taraaba

Praaga, aavgustiin 20. „Derineejexaad“ gazeedei medeeselei johoor, Çeexi ba Moraavidaxi germaanska proteektor Neiroot bolbol nacionaaльna buudalgiin gvaardida negedehen çeeşske byxii sportiivno-buudalgiin organizaacanuudiiji ba buudalgiin oobşçesvonuudiiji darii taraaxa tuxai prikaaz gargaba. Ede organizaacanuudai zөөriinь konfiskovaalagdaa. Taraagdahan sojuuz xadaa xeden zuun zilei torşo soo togtozo baigaa hen.

(TASS).

Danciigta vojeenne beledxelgenyyd

Pariiz, aavgustiin 20. (TASS). Danciigai xiliin xaruuulagar tranşeiji baiguulalga yrgelzelne geze Gabaas medeeene. Proovolokoor xaaltanuudiiji barilga xadaa dyyreze baina.

Aeropoort ba busa pyynktnyydte, tereşelen Danciigai dyte şadar gazarnuudta zeniitne buu zebsegyydiiji todxoxiin tula jaamanuud maltagdaza ba tranşejnyyd bii bolgogdohon baina.

Danciigdaxi xelseenyyd

Loondon, aavgustiin 20. Ysegelder, Danciigska senaatiin tyryylegşe, poolьsko generaalьna komissaarai ba Danciigdaxi Ligi naaciin verxoovno komissaarai xoorondo bolhon soveşçaani deere, danciigska tamoozniin kontroolь ba goorodoi jyridiiçeske polozeeni tuxai asuudalnuud zybşen xelsegdebe.

(TASS).

Aanglo-japoonsko xelseenyyd tahalagdaba

London, aavgustiin 20. Angliiska xeblel bolbol Angliiska ba japoonsko talahaa xegdehen „xariisan tuhalalsaxa xelseen“ tuşaa aanglo-japoonsko beseedenyyd tahalagdaba geze zaahan. Tokioohoo medeeseliiji tolilbo.

(TASS).

„AŻALŞADAI DEPYTAADUUDAI NIUTAGAI SOVEEDYYDTE HUNGALTIIN POLOŻEEENIIJI“ ŞUDALXA TUXAI

żişeete plaan

TEEMIIN UDXA:

I. RSFSR—olonacionaalьna ugaa jixe respyyblike (2 beseede).

LITERATUURA:

1. Nyxer Staalinai doklaad—Soveedyydei onso VIII sjeezd deere Konstituuciin projeekt tuxai (I, II ba III razdeel).
2. Nyxer Moolotovoi yge—Soveedyydei onso VIII sjeezd deere (I ba II razdeel).
3. Nyxer Kaliinin—RSFSR-ei Konstituuciin projeekt tuxai.
4. RSFSR-ei Konstituuciin glavaanuud: I, VI-X.
5. Broşuura—„RSFSR“, razdeel II „adlinuudai dunda tyryyşiinxinь“.

II. SSSR-ei ulasxoorondiin ba dotoodiin orşom baidal (xojor beseede).

LITERATUURA:

1. BKP(b)-ein XVIII sjeezd deere nyxer Staalinai doklaad—Ulasxoorondiin baidal tuxai razdeel.
2. BKP(b)-ein XVIII sjeezd deere nyxer Manyillьskiin doklaad.
3. SSSR-ei Verxoovno Soveedei III-daxi Seessi deere nyxer Moolotovoi doklaad.
4. Paartiin XVIII sjeezd deere CK-gei otçootno doklaad „Soveed Sojuuzai dotoodiin baidal“ gehen razdeel.
5. Nyx. Moolotov—„SSSR-ei Aradai ażaxiin xygżeltiin Curbadaxi Tabanżilei plaan“.

III. SSSR-ei ba RSFSR-ei Verxoovno Soveedyydte hungaltanuudai itooguud, niutagai Soveedyydiiji hungaxa zorilgonuud (nege beseede).

LITERATUURA:

1. RSFSR-ei Verxoovno Soveedei II-doxi Seessi deere nyxer Goliakoovoi doklaad—hyylşiin xojor razdeel.
2. BKP(b)-ein CK-gei, 1937 onoi dekaabriin 9-nei xandalga.
3. Hungaltanuudai itooguud tuxai ciifrevoi medeenyyd (hungaltiin itooguud tuxai hungaltiin Centraalьna Komiissiin medeesel).

IV. Hungaltiin erxe ba ażalşadai niutagai Soveedyydte depytaaduudiiji hungaxa sisteeme (nege beseede).

LITERATUURA:

1. RSFSR-ei Konstituuca—I, XII glavaanuud.
2. Ażalşadai niutagai Soveedyydiiji hungaxa tuxai Polożeeni—I glavaa.
3. Byrżyaazna demokratiin ba proletariaadai diktatuura tuxai teezisyyd, Leenin, toom XXIV, xuudahan 7-20.
4. Nyxer Staalin—Roi-Govaardtai beseede (hyylşiin asuudal).
5. Nyxer Moolotov—Socialiizmiin Konstituuca, II razdeel.
6. Nyxer Kaliinin—„Soveed zasag ażalşadta jyy ygeeb“.
7. „SSSR ba kapitaliizmiin oronuud“, V ba VI razdeelnyyd.
8. RSFSR-ei Verxoovno Soveedei II-doxi Seessi deere nyxer Goliakoovoi doklaad, I-dexi razdeel.

V. Ażalşadai depytaaduudai xizaarai, oblastnoi, okrużnoi, gorodskoi, raioonno, seelьske ba poselkoovo Soveedyydte hungaltiin tuşaa hungaltiin ookruguudiiji ba hungaltiin uçaastogiiji xaişan geże baiguulxab (xojor beseede).

LITERATUURA:

1. RSFSR-ei Konstituuciin, II glavaa.
2. Ażalşadai niutagai Soveedyydte hungaxa tuxai Polożeeni: III, IV, V, VI, VII razdeelnyyd.
3. RSFSR-ei Verxoovno Soveedei II doxi Seessi deere nyxer Goliakoovoi doklaad, II-doxi razdeel.

VI. Hungaltiin komiissa, hungagşadai spiisog ba depytaaduudta kandidaaduudiiji debzyylxe żuram (nege beseede).

LITERATUURA:

1. RSFSR-ei Konstituuca, glavaa: XI ba XII.
2. Ażalşadai niutagai Soveedyydte hungaxa tuxai Polożeeni (II, VIII, IX razdeelnyyd).
3. Nyxer Staalinai yge. 1937 onoi dekaabriin 1-de, Staalinska ookrugai hungagşadai, hungaltiin urda teexi suglaan deere.
4. Nyxer Moolotovoi yge, 1937 onoi dekaabriin 8-da, Moolotovsko ookrugai hungagşadai suglaan deere.

BKP(b)-ein OK-gei agitaaca ba propagaandiin tahag.

Niite debżeltiin tyløø

Ulaan-Ydiin PVZ-gei şirem şudxalgiin ceex bolbol 1939 onoi tyryyşiin xaxad żileigee yiledberiin prograammiiji 44,2 proceent dyyrgehen baina. Eneegeer xadaa yiledberiingøø plaanai 55,8 proceentiinь dutuu dyyrgehen ba olon toonn şiremiiji ygeże şadaagyi baihaniinь eli. Byxii deeree, ceex dotoroo braag gargalganь, bytøøn gargahan produukciinь 2 proceentiiji ezelne. Ede toonuud bolbol tus ceexiin ton muusa xydelmerilhiinь todoor xaruulhan baigaa.

Ene onoi xojordoxi xaxad żilenь exilheer nileed udaan bolbo. Teed, tus ceexiin xydelmerinь haiżaraagyi, xarin urda mete, ton xangaltagyi zandaa baina. Yder byxeneigøø yiledberiin daabariiji dyyrgenegyi. Braag gargalganь yşøø yrgelżelhøør baina. Dursagdagşa dutuunuudiiji likvidiirovelxiin tula, ceexiin naçaalьnigai ba texniiçeske xydelmerilegşed—inżeneernyyd, maasternuudai zyghøø zoxistoi xemżeejabuulganuud, mynøø xyrter abtaadyi baihaar.

Zygøør, ene ceexiin xydelmerişedei dunda, nileedgyi olon staxaanovcuud bii. Tedener xadaa yiledberiin yndernyyd pokazaatelьnuudtaigaar xydelmerilned. Şine noormonuudiiji sag yrgelże ylyylen dyyrgedeg ba oroidooşji braaggyigøør xydelmerildeg bainad. Żişeelxede, formovşçiiguud, nyxed Możaajev yder byriingøø noormiiji 225 proc., Doroşeenko—225 proc., Andreejev—200 proc., Berioozkinaa—170 proc., Goriaaçkin—188 proc., obruubşçiguud, nyxed Tookarev—234 proc., Nurpeicev—189 proc., şiişelьnigyyd, nyxed Doomin—124 proc., Tersooncov—125 proc. g. m. dyyrgedeg baixa jym.

Edenei xydelmeriin ooped ba meetodiiji busadta damżuulan ygexe—iime ton serьjoozno xydelmeri xadaa şuxaliin şuxala bolgogdoogyi baixa jym. Staxaanovcuudai aarmiiji oloşoruulxa ba ceexjee staxaanovska bolgoxiin ysloovinuud ba argabaidalnuud dyyren bii. Gebeşji, tereniiji xysed xereglelge bolbol zybøør organizovaalagdaagyi baina.—Egeel ene xadaa tus ceexiin xydelmeriiji gol tyleb toormozolno.

SSSR-ei Tymer zamai traansportiin Narkomaadai zyghøø Ulaan-Ydiin PVZ-gei xydelmeride, tuilai jixe tuhalamża yzyylegdedeg baina. Narkoomiiji orologşo nyxer Arytiyypov bolbol tus zavoodoi xydelmeri tuxai tusxai prikaaz gargaxa zuuraa, 50 inżeneernetexniiçeske xydelmerilegşediiji ba 500 ynder kvalifikaacatai xydelmerişediiji, tereen soohoonь 45 formovşçiiguudiiji komandirovaalxa, metaall ba şirem elьgeelgiiji xysed xangaxa geże zaahan baina.

Ede byxii xadaa tuilai jixe tuhalamża myn. Metaall ba şirem dutamag geed, opportunistiiçeske samotioogto naidaxa ba Staalinska Gurbadugaar Tabanżilei neremżete socialiis sorevnovaaniiiji dutamag delgeryylxe, tyryyşyylei xydelmeriin gaixamşagta ooped ba meetodiiji busadta damżuulan ygexegyi g. m. jabadalnuudta eses tabixa sag tulaa. Ysloovi ba argabaidalnuud byrin bii bolgogdoo.

Iime tula, byxii ysloovinuudaa xysed xereglеże, ceex deeree, niite debżeltiin tyløø temesexenь, şirem şudxalgiin ceexiin bojevoi zorilgonь myn.

Rabdaanov R.

ZURAG DEERE: Ulaanarmeejec nyxer Dyytov (Beloryysske tusagaar vojeenne ookrug) protiivnigoi taanka teeşe granaadiiji şideże baina.

(TASS-iin fotoxrooniko)

ВКП(б)-эйн историие vзэгшэдтэ туhаламжа.

Конспект яажа табиха ёhотойб*)

Партиин членство тухай асуудал тушаа большевигvvд ба меньшевигvvд хоёрой хоорондохи тэмэсэл

Ленин+хатуу искревцэнvvд+Плеханов.	Мартов+тогтууригvй искревцэнvvд+Троцкий ба пээмэл оппортунистнууд
1) Партиин член бvхэн,—программые мэдэрэхэ ба партиие материальна дэмжэхэ;	1) Тиимэ;
2) Партиин организацинуудай али нэгэндэнь член байха ёhотой;	2) тэрэнэй организацинуудай али нэгэндэнь член байнгvй байжа болохо;
3) Парти—**организованно отряд** мvн, тэрэнэй членгvvд өөhэдөө өөhэдыгөө партида оруулажа тоолодог байха бэшэ, харин партида тэрээнэй организацинуудай али нэгээрэнь абтаха ба, дисциплинэдэ мэдэгдэхэ;	3) Парти — организационно оформленно бэшэшэг тэрээнэй членгvvд өөhэдөө өөhэдыгөө партида оруулан тоолодог байха; дисциплинэдэ мэдэгдэлгэ уялгата бэшэ;
4) Пролетарска бэшэ, тогтууригvй элементнvvдтэ, сагзуурын попутчигуудта vvдэн хаагдана;	4) Бvгэдэндэ vvдэн vргөөр нээгдэнэ;
5) Итогто, монолитна, боевой парти;	5) Боевой байжа шадахагvй, зvhэн бvриhөө бvрилэhэн ба hэбхи задагай парти;

Иимээр конпектировалалга хадаа, имагта шухала асуудалаар—уставай § 1 формулировка тухай арсалдаанай удхые ойлголгодо тон ашагтай байна, хvнгэн ба мартагдашагvй бологоно. ешээлхэдэ, метафизикэдэ зvришэгшэ диалектикын гол чертануудые ба идеализмда зvришэгшэ—материализмые (IV главагай II дохи разделые хара) vзэлгэдэ, энэ мэтээр хэргэлэхэдэ болоно.

Тэрэшэлэн, событиин шухала фактнуудай датые конспектдээ бэшэжэ абахые рекомендовалнабди. Жэшээ, дээрэ хэлсэhэн VII главагай 1-дэхи разделые конспектировалхадаа, дооро дурсагдаhан датануудые бэшэжэ абахаар болоно: 1917 оной апрелиин 3 (16)—Ленинэй Петроград ерэлгэ, Большевигvvдэй Апрельэск конференци 1917 оной апрелиин 24-дэ нээгдээ, Партиин VI съезд—1917 оной июлиин 26-hаа августын 3 хvртэр, г. м.

Конспектдээ шухала цифрнvvдые бэшэхэ ёhотой, гэхэтэй хамта, цифровой мэдээнэй удхань hайтар ойлгогдонхой байхынь тула запись нигэж табихые рекомендовалнабди. Жэшээ, 8-хи хуудаhанда, Таряашад болбол слойнууд болон hалажа байhанай тухай 1903 оной мэдээн харуулагдана. Энээниие имерхvvгээр конспектдээ бэшэжэ абахаар лэ болоно.

10 миллион таряашадай дворнууд	1½ миллион кулагуудай тарилга (бvхы таряашадай тарилгын хахадынь байгаа). 5 миллион шахуу дундаша далтанай дворнууд, 3½ миллионhoo бага бэшэ, моригvй дворнууд (vгэйтэйшvvл).

Конспект табихадаа—багахан аад, тобшохоноор, уншаhан материалайнгаа удхые эвбөөр харуулха, конспектээ последовательна табихын тула тон анхаралтайгаар ба болготойгоор уншаха ёhотой гэжэ тvгэсхэлдөө тэмдэглэхэ болоно.

Гьнахов.

*) Эхинь vсэгэлдэрэй номерто гараа.

SONOSXOL

BMASSR-ei Verxoovno Soveedei negedexi zarlalgiin 3-daxi Seessi bolbol 1939 onoi aavgustiin 25-da SNK-gei zasedaaniiin zaal soo, ydeşiin 6 çaasta neegdexe baina.

Ameerikiin byrżyaazna preesse

Ameerikiin Xolbooto Ştaadta, progreess tuilaxa zam deerexi ton jixe xaaltanuudai negen xadaa manai byrżyaazna xeblel bolno gehen viivodte jirexiijim 40 żilei ooped namaiji baalana.

Hyylei 21 żilei torşo soo, kapitaliizm tuxai medexegyi pokoleeni SSSR-te urgaa geże medexe baihan deerehee, bi xadaa manai AXŞ-da garadag 2 mianga şaxuu yderbyriin gazeedyyd bygede bejee daanxai kapitaliis predprijaatinuud myn geże xelexiiji xyseneb. Ede gazeed byxen xadaa oobşçestviin intereesyydiiji xamagaalanabdi geże hyxireldene, teed ynendøø, edener bolbol jamarnegen byleg kapitaliistnuudai jixe olzo oloxiin tyløøle oroldono.

Gazeedei tyløø bidenei tyledeg myngen xadaa tereeniiji xeblehen ba taraahan gargaşanuudiiji byrişji xaaxagyi baina. Eneenei helgeltiiji (raazniiciiji) avtomobiilьnuud, tamaxi, likioor, mediiciinske patertoovanno zøørinyyd, plaatьjenuud g. metiiji xudaldagşad, fabrikaantnuud tylene. Tedener bolbol tovaarnuudiijinь reklamiirovalhan sonosxoliiji gargahanai tyløø gazeedte tylene.

Tiixedee, amerikaanska gazeediiji xeblegşe bolbol tereenei gazeedte xen sonosxol garganab, tedeenei ygelihøø duldiidadag baina. Xerbee, øøriingøø klijeentiin duragutaaxaar zyiliiji gazeedtee toliloohaanь, klijeentenь xadaa gazeediiji øøriingøø ygelihøø, t. x. sonosxolhoo xahaxa ba tedenee ondoo gazeedyydte ygexe baina. Gazeed xeblegşe bolbol tereenei jabuulga xadaa gazeedte garza xebe, tiimehee, negen gebel kyyrsee helgexe, ygei gebel, gazeedhee halaxa xereg bolbo geże bododog.

Hyylei yjede gazeed bolbol gansa negen klijeentnyydtei xolbootoi bişe, xarin reklaamiiji t. x. sonosxolnuudiiji tolilolgo ba taraalgiin xeregiiji gartaa abhan reklaamna aagenstvonuudtai xolbootoi baina.

Ede aagenstvonuud bolbol tomoxon ezedei ereltenyydiiji xangaxiin tulada, gazeedyyd ba żurnaalnuudiiji taraaxa xyseltei, gigaantska konceernenyyd bolonxoi. Reklaamna aagenstvonuud bolbol ton bu ar muuxai xeregyydiiji jabuulna. Predprinimaatelьnuudai tuhada, tedener bolbol faabrikanuud deeree şpionaaż emxidxedeg, edişe ygelge ba zanaltiiji jabuuldag, obşçeestvennostiiji mexeldeg baina.

Ede bygede xadaa gansal gazeedyydte bişe, myn żurnaalnuudtaşji xabaadaxa baina. Amerikaanska żurnaalnuud bahal kapitaliis predprijaatinuud geeşe. Tedenei doxoodonь, tolilogdohon sonosxolnuudhaa duldiidadag.

Faşiizmda esergyy temesexe zorilgiiji urdaa tabihan, şine żurnaalnuud hyylei yjede Ameerikada garza exilee. Żurnaalai redaakca bolbol zyyneigee şiglel tuxai elite medyylhen jym. Kompeteentne redakcioonno xydelmerilegşedei ştaad urigdahan ba xeden olon antifaşiis statьjaanuud zaxigdahan baina. Udanşgyi, reklaamna aagenstvonuudtai ebee taharaa. Gebeş, esesei hyylde, żurnaalai redaakca xadaa xeden sotruudniguudaa gargahan ba zyynei şigleltei negeş statьjaa gargaagyi. Tereenhee xoişo, tus żurnaal bolbol gansal gadaadiin faşiizmda dobtolgo xeed, Ameerikada boldog kapitaliis ekspluataaca ba edişe ygelge, abalga tuxai ton bagaar xelene.

Jixenxi byrżyaazna żurnaalnuud boikoodhoo ainagyi, jyyb gexede, tedener bolbol tomo nuud kapitaliis predprijaatinuud bolno. Edener xadaa aradhaa olzo mylżeże abdag, kapitaliis appaaraadai negen xubinь bolno, edener xadaa tiime apparaadai propagaandiin øøre janziin tahaganь geeşe.

„Saterdei ivniing poost“ xadaa AXŞ-daxi ton jixe żurnaal bolno. Tiraażanь gurba millioon ekzempliaar boldog. Ene żurnaalai nege niuuriiji ezelehen sonosxolonь 7-8 miangan doollarta, tiimehee, żurnaaliiji 100 millioon doollaroor abaaşhaa bolxo baixa. 5 ceentiin tyløø, żurnaal bolbol zaluu zonuudai xodol „amżalta“ olodog ba dobrodeejateliiin bajasadag, tiime „ideaalьna“ Ameerikiiji xaruulhan, xeden olon xyngen „çtiiva“ ygedeg baina. Eneenhee gadna, żurnaal bolbol xojor-gurban propagandiistska statьjaanuudiiji ba nege xuudaha dyyлen tyryy bişeg gargalsadag baina. Edener xadaa jamarş haa progressiivne xydeløønde esergyy dobtolodog ba kapitaliis sisteeme xadaa delxei deree ton le baiża şadaxa gansaxan sisteeme geeşe geże xeledeg baina.

Bi xadaa Loos-Anżeloos goorodto dytexen baidag geeşeb. Ende „Taims“ ba „Ekzemainer“ geże xojor ygløønei gazeedyyd gardag. Tyryyşiinxinь xadaa „elite“ predprijaatinuud geże nerlegdedegei tyløø, t. x. xydelmerişedei profsojuuzuudta esergyy propagaanda jabuulna. Dursagdagşa gazeed xadaa „Saterdei ivniing poostiin“ jabuuldag, terel politiki jabuulna; ilgaanь xadaa yşøø byri buzagai prijoomuudiiji xereglene. Gazeedenь 50 millioon doollarto segnegdedeg.

Konkyreence bolbol gazeedyydei negedexiijinь baalana. Iigeheer, manai olontooto gooroduudta konkyreence ygei boloo, tende miil nege ygløønei ba nege ydeşiin gazeedyyd baidag. Zarimdaa ene xojor gazeedyyd negel predprijaatida medeltei baidag baina. Gazeedyyd bygede şaxuu reakcioonno.

Hajaşag, manai kongreess (parlaament) bolbol xojor şalgalta jabuulaa. Nege komiissanь xadaa, amerikaanska bişe elemeentnyydei deejatelьnostiiiji, nygøødenь—xydelmerişedei ba niite graażdanguudai erxenyydiijinь ebdelgiiji şalgaxa johotoi baigaa.

Tyryyşiin kommiis iiji kongreessei neveeżestvenne çleen, urda ştaaduudai negenei depytaad Daijes tolgoilohon baina. Daijes bolbol „ulaanuudta“ esergyy poxood emxidxexe zorilgiiji urdaa tabihan baigaa. Xojordoxi komiissiiji senaator Roobert Lafolleet xytelberiløø. Tus komiissa bolbol xylehenei bandiiduud ba provokaatornuudiiji øøriingøø garta bariża baihan tomonuud kapitaliis predprijaatinuudai zyghøø zakoondo xarşa jabuulgiiji eliryylhen baina.

Byrżyaazna preesse xadaa Daijesei komiissiin xydelmeriiiji aliboIxoor magtaża, Lafolleetiin komiissiiji naadalhan baixa jym.

Manai oronoi gazeedyydei baidaldaxi baha nege uşariiji, todorxoilobol, tyryy statьjaanuudai aavtornuudai vlijaaniiiji temdeglex m. Tyryy statьjaanuudai yyrovenь jixe unaa, tiimehee ton le ysøøxen xyn tedeniiji unşana. Tiixeleerenь, mynøø şine praaktika bii boloo—tyryy statьjaa Nьju-Ioorkdo bişegdeed, tendehee nege gazeetne treestde xabaatai xeden olon gazeedyydte telegraafaar elьgeegdedeg. AXŞ-da tyryy statьjaanuudai miil arbaad popyliaarna aavtornuud bii. Şine sisteemiin rezyltaadta, tedener byxen xadaa tus-tustaa 3-7 millioon unşagşadtai boloo. Ede bişeeşenerei dunda 2-3 „liberaalnuud“ baidag. Busadanь, tomo promiişlenne fiirmnyydei ryypornyyd bolno. Iime żurnaliist xadaa oronoi ażabaidalai ceentrte baidag: tereeniiji obeedyydte uridag, eneen deere promiişlennostiiin magnaaduud xadaa praviitelьstvoor bii bolgogdohon ba tomo konceernenyydte toxogdodog olziin naloog bolbol oronoi ekonoomikiiji hyidxene geeşe geże żurnaliistdaa idxan oilguuldag baina. Żurnaliist jaarażа gertee oşood, øøriingøø sekretaarьta tyryy bişeg diktovaalaża bişyyldeg, enenь ygløøderiinь 200-300 gazeedyydte gardag baina. Xaraad yzegtiiлşi, ene xadaa reakcioonno idei taraaxa ba, tiigeed „şine kyyrs“ jabuulalgada berxeşeelnyydiiji toxioolduulxa arga baina.

Ede byxii żurnaliistnuud, tomo gazeedyyd xadaa jadaxadaa nege şine idei gargaxa şadalgyi baihaniinь jixel xarakteerne. Tedener xadaa, „biydżediiji balansiirovalxa“, ondogoor xelebel, kriizisiiji gyngiidxexe yndehe baiguulxa 11 millioonhoo ylyy xydelmergyişyydiiji, tedenei bylenerøør ylesxelen yxelde xyrge şuxala baihan tuxai le xelene.

Kapitaliis sisteeme xadaa manai niyden deere yzeże baiteed eneen tuxai xelexiiji zy şøøgdedeggyi jym.

Ede reakcioonno gazeedy xadaa Soveed Sojuuz tuxai tuxai xudal xuurmagaar bi neb geże xeleheneişji xeregg

Bi, hajaxan manai reakcioonno żurnaalnuudai negen, „Taimai“ redaakcada bişeg elьgeeb. Tende iigeże bişee he „Øøriingøø oronoi xynde pr miişlennostiiji gadaadiin uri lamżagyigøør, øøriingøø ze deere baiguulża şadahan ar istoorido egeel tyryyşiinxi oldoo gehen tuxai „Taimiin unşagşadai negeniinьşji laagyi. Hyylei 10 żilei to şo soo, kapitaliis oronuu ekonomiiçeska baidalai „xyg henei“ tabliica „Taimda“ ne tolilogdoogyi. Iime tabliica bol hyylei 10 żilei torşo kapitaliis oronuudai ekonoo kiin togtoşood gy, ali un baixada, Soveed Sojuuzai e nomiiçeska baidalanь giga ska alxamaar uragşaa jab baihiiji xaruulxa hen“.

Eksploataaca ba bajażal odoonoi kapitaliis sistee xamagaalaxa ujalga abhan ede byxii faaktnuudiiji du yngergøø bişebdi geże, øø gøø unşagşadta „Taimiin daaktornuud todorxoilżo şaad yzeg...

AXŞ, 1939 on.

Харюусалгата редактор Р. БИМБАЕВ.

Адрес редакции: Центросоюзная 19. Телефоны: редактора — 3-44, отв. секретаря 3-23, Сельхозотдел — 7-55, Промотдел — 5-07.

Типография Наркомместпрома БМАССР, Бурглавлит № 1132